

Zoran Milošević, Srpsko Sarajevo

UDK: 327.3 : 281.9
Pregledni znanstveni rad
Primljeno 12/2004.

Sažetak

Autor u ovome članku proučava stav Ruske pravoslavne crkve prema globalizacijskim procesima. Analizirajući odnos pravoslavlja prema globalizaciji, otkriva da postoji snažan otpor prema tom društvenom procesu, ali i prema samoj ideji poništavanja autohtonih naroda, njihovih kultura i tradicionalnih vrijednosti. Predvodnici kritičkog promišljanja globalizacije jesu Ruska pravoslavna crkva i Grčka pravoslavna crkva. Ostale pravoslavne Crkve, osobito one na Balkanu, Srpska, Bugarska, Rumunjska, kojima se mogu pridodati još neke, uglavnom šute o tom problemu, jer su već potpale pod utjecaj i kontrolu globalista. Alternativa globalizaciji idejno je osmišljena i ona se vidi u pokušaju ujedinjavanja pravoslavnih naroda i država, najprije Rusije, Ukrajine, Bjelorusije i kavkaskih naroda, a potom i balkanskih pravoslavaca, u jednu državnu zajednicu. Premda je ideja o "Istočnom savezu" prilično stara, njezina operacionalizacija imala je slabu podlogu. Sve se uglavnom završava na deklarativnoj razini. Ta ideja među balkanskim pravoslavicima, a osobito među Srbima, nailazi na dodatne poteškoće jer se svako njezino spominjanje shvaća kao hereza, i izaziva opću osudu medija pod kontrolom globalista.

UVOD

Globalizacija kao društveno-politički proces sve više postaje predmetom analize i razmatranja pravoslavnih (arhi)jereja i istraživača. Premda postoji dvojba oko toga što se sve razumijeva tom riječi, među svjetovnim autorima prevladavaju viđenja globalizacije

“kao konstitutivnog faktora sociodimanike postindustrijskih društava”.¹ U tom se smislu globalizacija predstavlja kao pozitivan proces koji u oblasti proizvodnih i gospodarskih odnosa (trgovina, financije, povećanje broja novih tehnologija, prijevoz, komunikacije i dr.) donosi značajne novine i, što je najvažnije, poboljšice.

Tom donedavno posve jednoglasnom shvaćanju počeli su oporirati ne samo ljudi iz Crkve nego i nezavisni intelektualci, sindikalne i kulturne udruge, neke nevladine organizacije i drugi, ukazujući i na drugu stranu globalizma, koja nije nimalo idilična i pozitivna. “Stvar je u tome da se sam fenomen globalizma teško može ocijeniti i identificirati kao jednoznačna politička ili sociokulturna doktrina.”² Globalizam je, prema mišljenju A. J. Zelenkova imao dvije razvojne faze. Prva je faza dosegula vrhunac od šezdesetih do osamdesetih godina XX. st., kad je globalizam bio shvaćen kao eshatološka percepcija kraja vremena, odnosno potreba radikalne revizije tehnokratskog sustava vrijednosti i rasipničke socijalne prakse svojstvene tom sustavu. Druga faza nastupa krajem XX. st., kada dolazi do principijelnog korigiranja temeljnih postavki globalizma i njegove neobične metamorfoze u nekakav novi globalizam, u kojem se zagovara relativizam i uvjetovanost zastarjelih humanističkih ideala i u kojem se zahtijeva slobodan pristup predstavnika privilegirane manjine (zlatne milijarde) globalnim resursima planeta u skladu s ideologijom “otvorenog društva”. Upravo taj novi globalizam postaje predmetom kritike, ali i političkog otpora, jer se s njime događa “dezavuiranje najviših moralnih vrijednosti”.³

To je točka na kojoj kritički oslonac traži i pravoslavlje, te ćemo pokušati analizirati pravoslavni stav o globalizaciji prateći otpor “dezavuiranju najviših moralnih vrijednosti” od strane arhijereja, jereja, monaha i pravoslavne inteligencije. Naravno, tu su i veliki

¹ А. И. Зеленков, *Полилог культурных традиций и ценности глобализма*, Социология, № 1, Минск, 2003., стр. 3.

² *Isto*, str. 7–8.

³ *Isto*, str. 8. Kako bi opovrgnuli upućene im kritike da uništavaju moralne vrijednosti, globalisti su pokušali parirati kritičarima donošenjem “Deklaracije o globalnoj etici” koja je predložena, a zatim i prihvaćena na Parlamentu religija svijeta u Chicagu održanom od 28. kolovoza do 5. rujna 1993. godine. Međutim, iako je na čelu komisije za pripremu ove deklaracije bio Hans Küng, poznati teolog u svjetskim razmerama, ona nije naišla na primjeren odziv. Vidi: Mato Zovkić, *Medureligijski dokument o globalnoj etici*, Crkva u svijetu, 29 (1994), str. 248. Usp. Željko Mardešić, *Kršćanstvo, kulture i globalizacija*, Vrhbosnensia, Sarajevo 6 (2002), br. 1, str. 180.

problemi s izvorima, jer postoji očita cenzura antiglobalističkih stavova, odnosno sužavanje slobode za antiglobalistička izjašnjavanja i djelovanja. Tako mnogi arhijereji, jereji, monasi i pravoslavni intelektualci, premda su privatno protiv globalizacije, ne smiju javno iskazivati svoj stav.⁴ Zbog te činjenice oslonit ćemo se na stavove i izvore iz Ruske pravoslavne crkve, jer je ona izrekla, bilo službeno, bilo preko svojih predstavnika, najviše dostupnih ocjena o globalizaciji; odnosno, u Rusiji trenutno postoji najveći stupanj slobode kritičkog mišljenja, barem kad je u pitanju globalizacija.

O POJMU GLOBALIZMA

Pojam "globalizacija" javlja se u ekonomskim znanostima, a označava prijelaz nacionalnog tržišta u svjetsko.⁵ Proces globalizacije započet je u SAD-u, a pojam je prvi put upotrijebljen u knjizi Teodora Levita *Globalizacija tržišta*, objavljenoj 1985. godine.

Globalizacija (prema lat. *globus* – zemaljska kugla i franc. *global* – koji se odnosi na čitav svijet, planetaran, svjetski) skup je procesa koji se odvijaju prelazeći granice nacionalnih država i radeći na njihovoj denacionalizaciji. Sve nacije na planetu Zemlji trebale bi se u bliskoj budućnosti naći pod jednom svjetskom vlašću u novom svjetskom poretku, s jednom svjetskom religijom u novom (nekršćanskom) dobu (kojeg je ogledalo New Age) ... Ti procesi zahvaćaju politiku, privredu, znanost, kulturu, ekologiju, obitelj i društvene odnose, naciju i jezik, sport, religiju i drugo.⁶

Danas u zapadnom svijetu pojam globalizacije razumijeva četiri procesa:

- otvaranje novih tržišta, gdje se razmjena robâ i kapitala odvija na globalnoj razini;

⁴ Primjerice, u okviru Srpske pravoslavne crkve iznimno je malo javnih izlaganja na temu globalizacije. Poslije 2000. godine i dolaska "demokratskih stranaka na vlast" u Srbiji arhijereji su, naprečac i preko noći, zašutjeli o mnogo čemu, pa i o procesu globalizacije. Također je uočljiva odsutnost prevodenja i objavljivanja stavova ruskih (arhi)jereja o pitanju globalizacije u srpskom crkvenom tisku.

⁵ Idejna i praktična pozadina globalizacije jest konkurencija. Vidi: Ivan Koprek, *Gospodarska etika u suvremenom procesu globalizacije*, *Obnovljeni život* 59 (2004), br. 1, str. 7.

⁶ Josip Čorić, *Kršćanstvo i globalizacija*, *Obnovljeni život* 58 (2003), str. 462.

- upotreba novih sredstava komunikacije (Internet, mobilni telefoni, masmediji);
- preuzimanje vodeće uloge u tim procesima međunarodnih trgovačkih organizacija, multinacionalnih kompanija s neograničenom privrednom moći, globalnih mreža komunikacije i kontrole, kao i uloge tzv. nevladinih organizacija;
- nova pravila i propisi koji reguliraju međunarodne, multilateralne sporazume, trgovinu, usluge, intelektualno vlasništvo.⁷

Globalizacija je danas prerasla u ideologiju, a globalizam se nameće kao novo rješenje za sreću i bogatstvo svih ljudi.⁸

Pravoslavni autori svoju kritiku globalizma obično započinju kritikom samog pojma globalizacije (mondijalizacija). Taj je pojam za njih nejasan i zamagljen, više skriva, nego što otkriva. "U rječniku nema objašnjenja ove riječi. Prema smislu taj pojam treba označavati: 1. odnos prema svem zemaljskom prostoru, nešto što obuhvaća cijeli planet, i 2. nešto svestrano, sveopće i univerzalno."⁹ Filimonov iz citiranog stava izvodi zaključak da riječ "globalizacija" sama po sebi ne znači ništa, te da je lišena svakog sadržaja.

Isti autor malo dalje na stranicama svoje knjige daje sljedeću definiciju globalizma: "Globalizam (mondijalizam) je ideologija vapijuće laži iz koje se kriju sluge Antikrista koje bi htjele ostvariti svoje zamisli usmjerene protiv Boga".¹⁰ Ta ideologija temelji se na četiri laži.

⁷ Isto, str. 463–464.

⁸ Negativan odnos prema globalizaciji ima i Kina. Hans Kūng kaže da se u ovoj državi riječ globalizacija doživljava negativno kao prije "kapitalizam", a poistovjećuju je s amerikanizacijom i zapadnom dominacijom koja uništava sve, pa i svoje kulture. Vidi: Hans Kūng, *Globalizacija zahteva globalni etos*, Znamenje, Petrovče, št. 1–2, 2002., str. 31. Usp. Francis Schüssler Fiorenza, *Pluralizam in globalizacija: izziv za etično refleksijo*, Znamenje, Petrovče, št. 1–2, 2002., str. 53–70.

⁹ В. П. Филимонов, *Но избави нас от лукавого*, Вектор, СПб 2004., str. 20. (Autor je član Pravoslavnoga bogoslovnog odjeljenja Petrovske akademije znanosti i umjetnosti).

¹⁰ Isto, str. 212. Mitropolit Agafangel definira globalizam kao antikršćansku ideologiju, odnosno kao organizirani sustav svjetskog zla. Vidi: В. П. Филимонов, *Архипастыри, пастыри и монашествующие Русской Православной Церкви о глобализации и цифровом кодировании людей*, Вектор, СПб 2004, str. 25. Filimonov nije jedini arhipastir Ruske crkve koji u procesu globalizacije vidi antipravoroslavnu organizaciju. Episkop vladivostoksi i primorski, Veniamin, u intervjuu objavljenom 1966. godine pod naslovom "Sile zla idu na nas"

Prva laž globalizma je laž o nastupanju nekog “novog doba” na Zemlji. Zašto pravoslavni tu tvrdnju nazivaju laži? Prema pravoslavnom učenju istinsko novo doba nastupilo je dolaskom na svijet Gospodina i Spasitelja svijeta Isusa Krista. Drugog novog doba (vremena) na Zemlji, prema pravoslavcima, neće biti. Na taj način globalizam zaista nastupa kao ideologija koja je protiv vječnih istina Novog zavjeta, odnosno kao utopija “novog svjetskog poretka”.¹¹ Oličenje te ideologije na Zapadu je pokret Novo doba (New Age), koji u svojem učenju tvrdi upravo suprotno od pravoslavnih. Naravno, i taj pokret je izložen kritici kao antikršćanski i okultni pokret u službi “novoga svjetskog poretka”.¹²

Druga laž globalizma je laž o tome da će čovječanstvo postati jedinstvena biološka populacija, odnosno da će se sve rase stopiti u jednu nadrasu.¹³ Otuda i ideja o potrebi stvaranja jednoga svjetskog

ukazuje da se u samoj Rusiji razvio antiruski medijski teror, koji je veoma dobro organiziran. Glavni cilj tog centra je “rušenje ruskog samorazumijevanja, ruske duhovnosti, tradicionalnih religioznih vrijednosti i nacionalnog osmišljavanja ruske države. Prema zamislima organizatora ove podlosti ruski narod je dužan nestati kao samostalni etnički i duhovni organizam, a treba se pretvoriti u radnu masu planetarne države”. Vidi, Константин Душенов, Выбор судьбы, Проблемы современной России глазами русских архиереев, “Царское дело”, СПб, 1996., str. 204.

¹¹ В. П. Филимонов, *Но избави нас от лукавого*, str. 213.

¹² О Новом добу і ери Воденяка видjeti: Олеся Николаева, *Православие и свобода*, Издательство Московского Подворья Свято-Троицкой Сергиевой Лавры, 2002., str. 350-374. Протоирей Митрофан Зноско-Боровский, *Сравнительное богословие*, Издательство “Артос-Медиа”, Москва, 2003, str. 228. Rimokatolički stav o Novom dobu još je predstavljen u službenom dokumentu “Jezus Kristus, prinašalec žive vode” koji je izdalo Papinsko vijeće za kulturu i Papinsko vijeće za međureligijski dijalog, “Družina”, Ljubljana, 2003. (Biblioteka crkveni dokumenti, br. 104). Zoran Milošević, *New age, sveto i svetovno*, u zborniku: *Povratak svetog?*, priredio D. B. Đorđević, Gradina, Niš, 1994., str. 150-156.

¹³ Hipoteza da će se sve rase ujediniti u jednu ima okultni i gnostički izvor. Ideju okultnog uređenja društva razvila je Helena P. Blavatska u knjizi “Razotkrivena Izida” u kojoj središnje mesto zauzima učenje o rasama koje su nam prethodile i koje će poslije nas doći. Prva, prarasa, živjela je na sjeveru Zemljine kugle, a tijela njezinih pripadnika bila su načinjena od razrijeđene plamene magline i bila su nevidljiva. Druga rasa živjela je u Aziji i njihova tijela bila su nešto gušća i jedva vidljiva. Ti “navodni” naši predci počeli su s prvim seksualnim odnosima (do tada je to bio nepoznat “sport”). Treću rasu činili su stanovnici davno iščezlog kontinenta Lemurije - majmunoliki divovi lišeni dara govora i razuma u našem smislu, ali su komunicirali telepatski. Četvrta rasa naseljavala je Atlantidu, kontinent između Amerike i Europe, kod kojih je poznavanje elektriciteta i

političkog središta – svjetske vlade iz koje će proisteći i jedan vladar svijeta i poglavar svih religija.¹⁴

Treća laž globalizma jest tvrdnja da je proces globalizacije prijeko potreban i neizbježan. Tom laži ideolozi globalizma, zapravo, privremeno razoružavaju ljude koji zbog ovih pseudoznanstvenih prosudaba ne vide glavne ciljeve tvorca “novoga svjetskog poretka”.¹⁵

Četvrta laž globalizma jest postavka da će u sustavu “novoga svjetskog poretka” sve države i narodi imati jednaka prava i mogućnosti, odnosno da će nastupiti sveopći procvat i blagostanje. Ta se tvrdnja temelji na ponašanju SAD-a i EU-a prema Iraku, bivšoj Jugoslaviji, odnosno Srbiji i Crnoj Gori i svemu pravoslavnom svijetu. Uz to idu i citati glavnih ideologa globalizma (Brezinskog, Pečeija, Zangera, Kissingera i dr.) koji su otvoreno proglasili pravoslavlje svojim glavnim neprijateljem.¹⁶

Prema ovom mišljenju pravoslavlje i globalizam nisu spojivi, jer je cilj pravoslavlja spasenje duša u Kristu, a globalizma utvrđivanje carstva Antikrista.¹⁷

PRAVOSLAVNI (ARHI)JEREJI O GLOBALIZACIJI

Odstupaju li Filimonove ocjene i teze od službenih stavova pravoslavnih arhijereja? Prema uvidu u objavljenu dokumentaciju

magnetizma daleko nadilazio naše znanje, kao i parapsihologija. Atlantidu je uništila crna magija, a ta sudbina očekuje i pripadnike pete rase, tj. nas. Od preživjelih pripadnika pete rase nastat će šesta, koja će se opet smjestiti u Lemuriji, kontinentu koji će iznenada izroniti iz oceana. To je ujedno i posljednja rasa koja će živjeti na našem planetu jer će sljedeća rasa otići živjeti na Mars. Osnovna teza u učenju Blavatske je čisto gnostička: čovjek je okovan svojim fizičkim tijelom, mesom iz kojeg se cere životinjski nagoni, ali on ima volju i svijest kojima će se uzdići do božanstva. Ta okultistička ideja, smatra se, nalazi se i u temelju građanskog društvenog koncepta. Vidi: Ž. Mihajlović-Slavinski, *Psihonauti unutrašnjih svetova*, izdanje autora, Beograd, 1976., str. 12-13.

¹⁴ В. П. Филимонов, *Но избави нас от лукавого*, str. 215.

¹⁵ *Isto*, str. 218.

¹⁶ *Isto*, str. 210. Prema podacima ruskih autora jasno je da Državni kongres SAD-a izdvaja milijune dolara samo da privuče stanovništvo Istočne Europe dostignućima zapadne demokracije i oslabi duhovno jedinstvo istočnokršćanskih naroda na tradicionalnim pravoslavnim osnovama. Vidi, Интерфакс: Информационный бюллетень, 20. 11. 1999., str. 9.

¹⁷ В. П. Филимонов, *Но избави нас от лукавого*, str. 210. Također, Filimonov govori o globalizmu kao ideološkoj osnovi za formiranje planetarne (totalitarne) diktature.

slobodno se može reći da ne odstupaju, tj. da su na tragu tih izjava i dokumenata.

Filimonov je priredio i knjigu u kojoj je objedinio niz stavova arhipastira, pastira i monaha o globalizaciji, a knjigu je blagoslovio ruski patrijarh Aleksej II. U toj knjizi otkrivaju se pitanja kroz koja se promatra globalizacija, a to su: pitanje formiranja svjetskoga informacijskog (kontrolnog) centra za ljude; problemi kodifikacije ljudi (obilježavanja ljudi) koja se doživljava kao stavljanje žiga Sotone; uspostava svjetske diktature pod okriljem globalizma; uništavanje nacionalnih država i kultura; stapanje vjera u jednu na temeljima okultizma; stvaranje svjetske vlade, vojske, novca...; stapanje ljudskih rasa u jednu; novi (ne)moral; odnos prema Rusiji i pravoslavlju koje ideolozi globalizacije proglašavaju glavnim neprijateljem.¹⁸

Iz dokumenata je jasno da su gotovo svi relevantni organi Ruske crkve, ali i pojedinci, iznijeli svoj stav o globalizaciji. Tako su i arhijereji Svetog Sinoda Ukrajinske pravoslavne crkve Moskovskog patrijarhata, 29. prosinca 2003. godine u *Poslanici* iznijeli svoj stav, koji je, usput rečeno, u potpunom suglasju sa stavovima cijele Ruske pravoslavne crkve.¹⁹

U dokumentu se upozorava na nespojivost svete pravoslavne vjere s elektroničkim identifikacijskim brojevima koji u sebi sadrže brojeve 666. Drugim riječima, taj postupak *Poslanica* ocjenjuje kao kôd koji ljude povezuje i podčinjava Antikristu.²⁰ Kodifikacija se izvodi u formi koja ima apokaliptički karakter. Arhijereji navode i to da postoje alternative tom načinu identifikacije i obilježavanja ljudi, ali ih potanje ne razmatraju. U nametanju kodifikacija (pečata) arhijereji Ukrajinske pravoslavne crkve moskovskog patrijarhata vide gušenje slobode, odnosno totalitarne nagovještaje "novoga svjetskog poretka" i globalizacije. Filimonov u svojoj knjizi nakon stavova

¹⁸ В. П. Филимонов, *Архипастыри, пастыри и монашествующие Русской Православной Церкви о глобализации и цифровом кодировании людей*, Вектор, СПб 2004., str. 7.

¹⁹ Stavove UPC navodimo prema Filimonovu, *nav. dj.*, str. 12-17. Usp. Кодирование – подобие апокалиптической печати, Кіјев, 1998., str. 3.

²⁰ В. П. Филимонов, *Архипастыри, пастыри и монашествующие Русской Православной Церкви о глобализации и цифровом кодировании людей*, str. 13.

Sinoda Ukrajinske pravoslavne crkve moskovskog patrijarhata donosi i stavove drugih Sinoda, arhijereja, jereja i monaha.²¹

Ipak, do ovih stavova nije se lako došlo. Đakon Andrej Kurajev u svojoj knjizi *Da li nam danas utiskuju žig zvjeri?* kazuje kako je i u samoj Ruskoj crkvi dijalog oko elektroničkog kôda s tri šestice doveo do oštih rasprava, pa i osporavanja te teze od strane pojedinih bogoslova. Ipak, prevagnuo je stav da se treba boriti protiv "žiga zvjeri". Tako, Kurajev piše: "Odjednom državi nije važno kako vas je nazvala majka. Državi nije stalo ni do toga s kojim si imenom kršten. Prema logici države ti treba da budeš nazvan onako kako odgovara kompjuterskom stroju."²² Tehničko je rješenje da se čovjeka identificira sa 12 brojeva koji se pomoću tri linije razbijaju na tri skupine, pri čemu je svaka linija planirana da označi broj šest. Dakle, svaki kod sadrži u sebi tri šestice, što znači da ta znamenka više nije samo matematički nego i vjerski problem.²³ Protiv tog kôda izjasnili su se, između ostalog, Sinod Ukrajinske pravoslavne crkve moskovskog patrijarhata, Sinod Ruske pravoslavne crkve, Sinod Grčke pravoslavne crkve,²⁴ kao i veliki broj uglednih arhijereja, jereja, monaha, profesora pravoslavnih bogoslovskih fakulteta i bogoslovija iz svih pravoslavnih zemalja, ali i onih koji službuju u Zapadnoj Europi i SAD-u.

Visokopreosvećeni mitropolit odeski i izmailjski Agafangel imao je referat na VII. sveruskom narodnom saboru posvećenome temi "Rusija i pravoslavni svijet" koji je održan u Moskvi 4. veljače 2004. godine. U svom referatu mitropolit Agafangel ističe da se i među pravoslavcima u Rusiji pojavio problem materijalizma, borbe protiv Boga, organiziranoga i planskog rušenja tradicionalnih kršćanskih vrijednosti te potom ustvrđuje: "Svemu pravoslavnom svijetu, a u tom smislu i Rusiji, bačen je izazov globalizma. U ovom pojmu koncentrirana je sva svjetska laž, a razobličavanje te velike laži

²¹ Упор. Архимандрит Алипий (Кастальский-Бпроздин). *Глобализация как инструмент апостасии. Доклад на VII Пленуме Синодальной комиссии Руской Православной Церкви*, 19–20. февраля 2001 г.

²² Диакон Андрей Кураев, *Сегодняли дают печать антихриста?*, Русская Православная Церковь об ИНН, Троицкое слово / Феникс, Rostov na Donu, 2001., str. 7.

²³ *Isto*, str. 8.

²⁴ Сообщение Священного Синода Элладской Церкви от 9. 3. 1993 / Электронные карточки и печать антихриста. Москва, 1999., str. 4. С. Латышев. *Церковь Греции борется за свои права* / Православная Москва, ноябрь 2000.

našeg doba postaje glavna zadaća pravoslavlja”.²⁵ Za ovog ruskog arhijereja put globalizacije je put koji vodi k nazadovanju, u slijepu ulicu, samouništenju civilizacije, a u vjerskom smislu globalizacija vodi k carstvu Antikrista i kraju svijeta. “Politički, ekonomski, etički i vrijednosni temelj budućeg carstva Antikrista formira se u naše vrijeme, a cijeli je proces formiranja tog temelja označen terminom ‘globalizacija’.”²⁶

I arhiepiskop Bruxellesa i Belgije Simin u osobnom kôdu (žigu) vidi govor zvjeri, Antikrista. Posebno osuđuje činjenicu što se taj kod silom nameće onima koji ga ne žele prihvatiti. Posljedica je kaos.²⁷

Stavove ruskih arhijereja moguće je pratiti i u knjizi *Crkva o našem vremenu*. U njoj se donose službene izjave Sinoda, Sabora i episkopa o globalizaciji. Tako je Sinod Ruske crkve 7. ožujka 2000. godine izdao *Poslanicu* u kojoj, između ostalog, prosvjeduje protiv kodifikacije građana. “U posljednje vrijeme vlasti Rusije uz pomoć nekih organizacija pokušavaju prikupiti informacije o građanima koje će se čuvati u državnim kompjutorskim sustavima. Taj pokušaj izaziva nespokoјstvo ljudi vjernika, koji strepe od totalne kontrole vlasti nad privatnim i društvenim životom čovjeka, ali i zbog odsutnosti bilo kakve kontrole nad onima koji kontroliraju te informacije koje mogu biti dane na karticama... Istodobno, Sveti Sinod upozorava državu da to nije u skladu sa svjetskim pravom o privatnosti, s Ustavom Ruske Federacije koji jamči da se čuvanje i korištenje informacija o osobnom životu ne mogu koristiti bez suglasnosti osobe (čl. 24).”²⁸

Jubilarni arhijerejski Sabor koji je održan u kolovozu 2000. godine u povodu posvećenja hrama Krista Spasitelja u Moskvi također se dotaknuo problema suvremenosti, tj. globalizacije. Svoje protivljenje namjerama vlasti da uvedu žig (zvjeri) građanima Rusije, kao i kontrolu osobnog života, arhijereji obrazlažu time da se *Crkva mora suprotstaviti onoj vlasti koja ljude prisiljava na grijeh i koja prijašnja gonjenja obrazlaganim ateizmom pretvara u nova, globalna, koja neće biti ograničena “željeznom zavjesom.”*²⁹

²⁵ В. П. Филимонов, *Архипастыри, пастыри и монашествующие Русской Православной Церкви о глобализации и цифровом кодировании людей*, str. 23.

²⁶ *Isto*, str. 24.

²⁷ *Isto*, str. 65-66.

²⁸ Шпатаков В./ Годовникова К., *Церковь о нашем времени*, Moskva, 2000., str. 25-26. Knjigu je blagoslovio patrijarh moskovski i cijele Rusije Aleksej II.

²⁹ *Isto*, str. 26.

Ponovno se ističe da se ruski arhijereji protive elektroničkom kodu za ljude, upotrebi elektroničkog novca, kompjutorskoj kontroli osobnog života... "Televizija će", dodaju arhijereji, "ljudima prati mozak, a kompjutorski sustavi će kontrolirati rezultate tog pranja".³⁰

Sinod održan 7. ožujka 2000. godine posebno se negativno izjasnio o svim aspektima globalizacije, ali je prihvatio odluku da se do rješenja dođe dijalogom s vlašću, a ne primjenom građanske neposlušnosti. O borbi protiv globalizacije arhijereji također kažu kako nije dobro to suprotstavljati svim oblicima globalizacije shvatiti kao osobnu obvezu kršćanina, jer može dovesti do raskola u samoj Crkvi.³¹

Stav o globalizaciji Ruska je pravoslavna crkva iznijela u svojem službenom dokumentu *Osnove socijalne doktrine*,³² u kojemu se, među ostalim, kaže: "Prvo, globalizacija mijenja pravičnu organizaciju privrednih djelatnosti, načinje i mijenja tradicionalne oblike organizacije društva i bit vlasti.

Drugo, mnogi pozitivni plodovi globalizacije nisu dostupni svim nacijama, nego samo manjini čovječanstva, što uvjetuje ekonomski i politički položaj.

Od globalizacije, duhovnosti i kulturnom životu prijeti totalitarna unifikacija, što prisiljava Crkvu da se u suradnji s državnim strukturama, građanskim društvima i međunarodnim organizacijama bori za ravnopravnu kulturnu i informacijsku razmjenu, te zaštitu samobitnosti nacija i drugih čovjekovih vrijednosti."³³

Sličnih poslanica, izjava i stavova službenih predstavnika ima još, ali je njihova bit ista. Možemo samo reći da se ti dokumenti razlikuju od *Osnovne socijalne doktrine* Ruske pravoslavne crkve samo po stilu pisanja. Dok su poslanice, izjave i slični dokumenti nedvosmisleno protiv globalizacije i njezinih sadržaja, dotle je dokument *Osnove socijalne doktrine* Ruske crkve pisan mekše i prije u diplomatskom stilu, otvarajući put suradnji s drugima, pa i nositeljima globalizacijskih procesa. Drugim riječima, eksplicitno protivljenje arhijereja, jereja i monaštva globalizaciji društvenih

³⁰ Isto, str. 27.

³¹ Isto, str. 30-31.

³² *Русская церковь на рубеже веков*, Царско дело, СПб 2001., str. 70-90. U spomenutoj knjizi tiskani su i odgovori na kritike socijalne doktrine Ruske crkve.

³³ Шпатаков В./ Годовникова К., *Церковь о нашем времени*, str. 32.

odnosa kada se pretoče u službene dokumente Crkve dobiva mekšu, dijalošku i diplomatsku formu, otvarajući prostor za suradnju i s predstavnicima mondijalizma (globalizma). Možda je razlog i to, kako ćemo poslije vidjeti, što su upravo globalisti “držali” ruku koja je pisala ovaj dokument.

ALTERNATIVA GLOBALIZACIJI

Arhipastir Agafangel među ostalim skicira i moguće rješenje za pravoslavne. “Ponajprije *potrebno je ujedinjenje Ukrajine, Bjelorusije, srednjoazijskih i kavkaskih naroda s Rusijom*, jer su ti narodi i prije bili u sastavu Ruskog Carstva. Zatim, u *taj blok država mogu ući balkanske države i Grčka*”.³⁴

Osim tog globalnog plana Agafangel predlaže i raskidanje svih odnosa s ekumenskim pokretom,³⁵ jer sve snage treba usmjeriti ne na jedinstvo s hereticima, nego na jedinstvo s drugim pravoslavnim Crkvama.

I u Srpkjoj pravoslavnoj crkvi ima sličnih mišljenja. Primjerice, sveti se vladika Nikolaj (Velimirović) zauzima za istu pravoslavnu suradnju i državno jedinstvo.³⁶

Slično razmišlja i ruski patrijarh Aleksej II., koji je u svom izlaganju na Eparhijalnom saboru grada Moskve u prosincu 1998. godine pozvao društveno-političke radnike da traže formu novoga istočnokršćanskog saveza.³⁷ Prije tog patrijarhova istupa na Arhijerejskom saboru Ruske pravoslavne crkve 1994. i 1997. godine arhijereji su pozivali da se poveća aktivnost mjesnih pravoslavnih crkava na obnovi političke suradnje naroda istočnoduhovnog prostranstva.³⁸ Ovdje se, međutim, javlja jedan izniman problem.

³⁴ В. П. Филимонов, *Архипастыри, пастыри и монашествующие Русской Православной Церкви о глобализации и цифровом кодировании людей*, str. 28.

³⁵ Službena Ruska crkva u svom dokumentu *Socijalna doktrina RPC-a* ne odbacuje ekumenizam, već kaže da će on i dalje živjeti.

³⁶ Episkop Nikolaj Velimirović, *Srbski narod kao Teodul*, Sabrana dela, knj. V, str. 681. Usp. Zoran Milošević, *Crkva i politika, pravoslavlje i društvene reforme*, Institut za političke studije, Beograd, 2002., str. 67–80.

³⁷ *Заявление участников Собора / Вечерняя Москва*, 20. 3. 1998.

³⁸ Д. В. Алексеев, *Православие и парламентская демократия*, М., 2002, str. 8. Sama ideja istočnokršćanskog saveza u prošlim stoljećima ne samo što je

Naime, svi pokušaji formiranja međunarodnih političkih i društvenih organizacija sa zadaćom održavanja duhovnih i socijalnih vrijednosti pravoslavlja, završavaju deklarativnim odlukama, bez operacionalizacije. To je posebno slučaj kada se donose bez podrške državnih vlasti, tako da se stječe dojam kako Pravoslavna crkva bez pomoći države nije sposobna sama provesti taj proces.³⁹

Ipak, premda je dosad ideja političkog jedinstva pravoslavnih naroda trpjela poraze, stanovitu nadu probudilo je donošenje Ustava Ruske pravoslavne crkve, kao i socijalne koncepcije crkve. No, postavlja se pitanje zašto je u svemu tome odlučujuću ulogu imala Grčka, tj. parlamentarci Grčke, a ne pravoslavni arhijereji ili vjernici?

Ako se pomno razmotre procesi koji su prethodili ovim potezima, lako se otkriva ruka Europske Unije, odnosno globalista.⁴⁰ Naime 1993. godine u gradu Ormiliji, blizu Halkidikija na sjeveru Grčke, održana je konferencija "Pravoslavlje i nove europske realnosti". Na toj je konferenciji postignut dogovor o potrebi skorašnjeg formiranja Europske međuparlamentarne skupštine pravoslavlja (EMKP). Komisija, koja nije bila izabrana slučajno, razmatrala je tu inicijativu u okvirima djelatnosti Europske Unije. U Halkidikiju su bili izrađeni i objavljeni ciljevi EMKP-a, među kojima je glavni: "ispunjavanje uloge pravoslavlja u okvirima Europske Unije kao značajnog i neophodnog kulturnog izražaja u novoformiranoj europskoj realnosti, podržavanje uloge pravoslavne kulture kao ujedinjujuće snage u Istočnoj Europi, kako bi služila kao most Europe u njezinom odnosu prema drugim kulturama, kao i da doprinese aktivnom sudjelovanju pravoslavlja u traženju rješenja problema suvremenog svijeta".⁴¹

slavenske narode i države pozivala na jedinstvo, nego je i pomogla npr. Grcima, Srbima, Bugarima... da za vrijeme turske okupacije sačuvaju svoj kulturni i pravoslavni identitet. Vidi: В. Н. Черепица, *Попечительская деятельность Православной Церкви на Гродненщине в период русско-турецкой войны 1877–1877 годов*, IX международны Кирилло-Мефодиевских чтений, посвященны дням славянской письменности и культуры, Часть 1, ООО "Ковчег", Минск, 2004., str. 162-167.

³⁹ Д. В. Алексеев, *Православие и парламентская демократия*, str. 13.

⁴⁰ Ovo govorimo zato što je i Europsku Uniju stvorila globalistička ruka preko SAD koje su financirale "Pokret za stvaranje europske federacije". Godine 1954.54% fonda ove organizacije napunile su SAD. Omladinska organizacija ovog pokreta imala je zadatak da propagira engleski jezik kao općeeuropsko sredstvo komunikacije. Д. В. Алексеев, *Православие и парламентская демократия*, str. 35.

⁴¹ Isto, str. 17.

Proces započet u Halkidikiju prekinut je nakon bombardiranja Srbije i Crne Gore (točnije SR Jugoslavije), jer su pravoslavni zaključili da se Europa ujedinjuje u granicama latinske civilizacije, a protiv pravoslavnog Istoka.⁴² Time se ideja o istočnom jedinstvu vratila na izvor, među pravoslavne.

ZAKLJUČAK

Naša analiza odnosa pravoslavlja prema globalizaciji otkriva da postoji snažan otpor prema tom društvenom procesu, ali i samoj ideji poništavanja autohtonih naroda, njihovih kultura i tradicionalnih vrijednosti. Predvodnik otpora i kritičkog mišljenja globalizacije, u pravoslavnom svijetu, jesu Ruska pravoslavna crkva i Grčka pravoslavna crkva. Druge pravoslavne crkve, osobito one na Balkanu, Srpska, Bugarska, Rumunjska, kojima se mogu pridodati i neke druge, uglavnom šute o tom problemu, jer su već potpale pod utjecaj i kontrolu globalista. Kolika je nesloboda i koliki je politički strah arhijereja u ovim Crkvama pokazuje i činjenica da se stavovi Ruske pravoslavne crkve, odnosno Grčke pravoslavne crkve o globalizaciji prešućuju, čak i u crkvenim medijima.

Alternativa globalizaciji jest idejno osmišljena i ona se vidi u pokušaju ujedinjavanja pravoslavnih naroda i država, najprije Rusije, Ukrajine, Bjelorusije i kavkaskih naroda, a potom i balkanskih pravoslavaca u jednu državnu zajednicu. Ta država dala bi alternativu globalističkoj politici i kulturi, gdje ne bi bilo elektroničkih kodova s tri šestice, gašenja samobitnosti naroda, nasilnog stapanja rasa, itd.

Premda je ideja o "Istočnom savezu" prilično stara, njezina operacionalizacija imala je slabu podlogu. Sve se uglavnom završava na deklarativnoj razini. Drugim riječima, pravoslavne Crkve do sada nisu imale političku ni duhovnu snagu da izvedu to ujedinjenje, tako da do njega može doći samo ako državni organi i svjetovne političke stranke tih naroda prihvate taj (pravoslavni) program kao svoj. Takvih nagovještaja ima. Državne vlasti Rusije, Bjelorusije, Ukrajine i Kazahstana su u mjesecu svibnju 2004. godine poduzele konkretne mjere u operacionalizaciji te ideje. Naime, potpisan je *sporazum o ujedinjenju tih država*. Ruska rublja postaje platežno sredstvo u

⁴² Isto, str. 26.

svim tim državama 2006. godine, ukidaju se granice, uspostavlja jedinstveno državljanstvo..., a radi se i na jedinstvenoj političkoj strategiji. *Predvodnik u tom poslu bio je bjeloruski predsjednik Lukašenko*, a sada je ideju preuzeo ruski predsjednik Putin.⁴³ To je, prema našem mišljenju, jedan od razloga što se Lukašenko našao na udaru zapadnih medija i političara koji ga neopravdano proglašavaju diktatorom.

Ideja "Istočnog saveza", među balkanskim pravoslavicima, a posebno među Srbima, koji trpe snažne destruktivne pritiske od strane globalista, ima dodatne poteškoće, jer se svako njezino spominjanje označava kao hereza i nailazi na opću osudu medija pod kontrolom globalista (a takvi su gotovo svi). Treba se podsjetiti da je Skupština SR Jugoslavije krajem XX. st. donijela odluku da se ta država, tj. Srbija i Crna Gora integriraju s Rusijom, Bjelorusijom i ostalima, ali padom vlade Slobodana Miloševića godine 2000., ta je ideja pala u zaborav, premda u instituciji koja ju je prihvatila nikada nije službeno odbačena. Pod pritiskom globalista Srbija i Crna Gora trebaju se ukalupiti u Europsku Uniju, a ne u prirodni kulturni i politički prostor "Istočni savez". Sve to obećava burne političke procese na Balkanu, čiji krajnji ishod nije predvidiv.

RUSSIAN ORTHODOX CHURCH AND GLOBALISATION

Summary

In this article the author studies the attitude of Russian Orthodox Church towards globalisation processes. Analysing the relation of Orthodoxy to globalisation, the author finds out that there is a strong resistance to this social process, even to the idea of deleting the autochthonous nations, their cultures and traditional values. The leaders of the critical reflection of globalisation are the Russian Orthodox Church and the Greek Orthodox Church. Other Orthodox Churches, particularly those in the Balkans – Serbian, Bulgarian, Rumanian, which could be accompanied by some others – more or less keep silent on this issue, because they have already come under the influence and control of globalists. An alternative to

⁴³ Vidi, Андрей Анисин, *Русская идея и вызов современности*, www.pravoslavie.ru/cgi-bin/analit.cgi?item=4r040709131820, 9.7. 2004. godine.

globalisation has been conceptually worked out and it can be seen in trying to unite the Orthodox nations and states into one state, first of all to unite Russia, the Ukraine, Byelorussia and Caucasian peoples, and then the Balkan Orthodox Christians. Although the idea of the “Eastern Union” has been pretty old, its operationalisation has had a weak basis. All comes to an end on a declarative level. The mentioned idea among the Balkan Orthodox Christians, especially among the Serbs, has some additional difficulties, because a mere mention of it is understood as a heresy which meets with a general condemnation of media that are under the globalists’ control.